

No. of Printed Pages : 3

Handwritten signature

Serial No.
5052973

PSL - 34/20-Paper-I

संस्कृत साहित्य (प्रश्न-पत्र - I)

SANSKRIT LITERATURE (PAPER - I)

निर्धारित समय : तीन घंटे]

Time Allowed : Three Hours]

[अधिकतम अंक : 200

[Maximum Marks : 200

- विशेष अनुदेश :
- (i) प्रतिखण्डमेकः प्रश्नः समाधेयः ।
 - (ii) सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः ।

Specific Instructions : (i) Attempt any one question in each Section.
(ii) All questions carry equal marks.

खण्ड - अ

1. (a) भाषोत्पत्तिविषयकसिद्धान्ताः संक्षेपेण प्रतिपादनीयाः । 15
- (b) प्राकृतभाषाणां सामान्य वैशिष्ट्यानि समुल्लिखत । 15
- (c) अर्थपरिवर्तनस्य कारणानि निरूपयत । 10
2. (a) उच्चारणस्थानदृष्ट्या संस्कृतध्वनीनां वर्गीकरणं विधेयम् । 15
- (b) ध्वनिविज्ञानस्य स्वरूपं निरूपयत । 15
- (c) पालिभाषायाः प्रमुख वैशिष्ट्यानि वर्णयत । 10

खण्ड - ब

3. (a) सूत्रोल्लेखपूर्वकं सन्धिः कार्यः 15
 - (i) सुधी + उपास्यः ।
 - (ii) वाक् + ईशः ।
 - (iii) मनस् + रथः ।
- (b) नियमनिर्देशपूर्वकं समासो विवेचनीयः 15
 - (i) यथाशक्ति ।
 - (ii) यूपदारु ।
 - (iii) चित्रगुः ।

(c) ससूत्रोल्लेखं कयोश्चिद् द्वयोरेव कृत्प्रत्ययविधिर्विवेचनीयः

10

(i) जनार्दनः ।

(ii) प्रियंवदः ।

(iii) चिकीर्षुः ।

(iv) पाकः ।

4. (a) ससूत्रोल्लेखं त्रयाणां तद्धितप्रत्ययविधिर्विवेचनीयः

15

(i) वैनतेयः ।

(ii) कापायम् ।

(iii) राष्ट्रियः ।

(iv) पाणिनीयम् ।

(b) सूत्रोल्लेखपूर्वकं त्रयाणां स्त्रीप्रत्ययविधिर्विवेचनीयः

15

(i) अजा ।

(ii) भवन्ती ।

(iii) गार्गी ।

(iv) युवतिः ।

(c) नियमनिर्देशसहितं द्वयोः रेखाङ्कितपदयोः विभक्तिव्यवहारः प्रतिपादनीयः

10

(i) गां दोग्धि पयः ।

(ii) ग्रामाद् आयाति ।

(iii) मातुः स्मरति ।

(iv) मोक्षे इच्छास्ति ।

खण्ड - स

5. (a) तर्कभाषादिशा प्रमायाः लक्षणं निरूपयत ।

15

(b) वेदान्तसारदिशा अज्ञानस्य स्वरूपं प्रतिपादयत ।

15

(c) सांख्यकारिकानुसारं सत्कार्यवादं साधयत ।

10

6. (a) 'अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो' इति कठोपनिषद्वचनं विवृणुत ।

15

(b) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण कर्मयोगं निरूपयत ।

15

(c) 'निर्द्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थः नियोगक्षेम आत्मवान्' इति गीतावचनं विवेचयत ।

10

खण्ड - द

7. (a) ध्वन्यालोकदिशा ध्वनिकाव्यस्य स्वरूपं निरूपयत । 15
 (b) काव्यप्रकाशानुसारेण काव्यप्रयोजनानि विवेचयत । 15
 (c) मम्मटोक्तं काव्यलक्षणं विमृशत । 10
8. (a) काव्यप्रकाशदिशा लक्षणाभेदान् निरूपयत । 15
 (b) अधोलिखितानामलक्षणाणां लक्षणानि प्रतिपादयत 15
 (i) श्लेषः वा यमकम् ।
 (ii) उपमा वा रूपकम् ।
 (iii) अर्थान्तरन्यासः वा स्वभावोक्तिः ।
 (c) मम्मटानुसारेण उत्तमकाव्यस्य स्वरूपं प्रतिपादयत । 10

खण्ड - य

9. अधोलिखितेषु कमप्येकविषयमवलम्ब्य न्यूनातिन्यूनं 250 पदात्मको निबन्धः संस्कृतभाषया लेख्यः 40
 (i) भारतीय संस्कृतिः ।
 (ii) गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न लिङ्गं न च वयः ।
 (iii) रम्या रामायणी कथा ।
 (iv) कारुण्यं भवभूतिरेव तनुते ।
 (v) भास्वरेर्धगौरवम् ।
 (vi) ऋते ज्ञानान् मुक्तिः ।

4642